

Budapesti Corvinus Egyetem
Gazdálkodástani Doktori Iskola

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Fábics István

A számviteli beszámoló képalkotó és értékközvetítő szerepe
című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Prof. Dr. Lukács János

egyetemi tanár

Számviteli és Jogi Intézet

Számvitel Tanszék

Fábics István

A számviteli beszámoló képalkotó és értékközvetítő szerepe

Az érdekhordozók által formált számviteli beszámoló mint társadalmi értékközvetítő eszköz
és képalkotó rendszer szerepének vizsgálata magyar számviteli szakemberek véleményének
empirikus elemzésével

Budapest, 2026

© Fábics István

Tartalom

I. Kutatási előzmények és a téma indoklása.....	4
II. A felhasznált módszerek.....	6
III. Az értekezés tudományos eredményei	9
III.1. Az értékrendi dimenzióhoz kapcsolódó eredmények.....	9
III.2. Az érdekhordozói dimenzióhoz kapcsolódó eredmények.....	10
III.3. A bizalmi dimenzióhoz kapcsolódó eredmények.....	11
III.4. A kutatás összegzett tudományos eredményei	12
IV. Főbb hivatkozások	14
V. A témakörrel kapcsolatos saját (ill. társszerzős) publikációk jegyzéke	17
VI. Függelék.....	18

I. Kutatási előzmények és a téma indoklása

A számvitel a gazdaságtudomány egyik olyan területe, amelyet a gyakorlatban gyakran technikai, szabályozási és adminisztratív tevékenységként értelmeznek. A hagyományos megközelítés szerint feladata a gazdasági események rögzítése, mérése és olyan pénzügyi információvá alakítása, amely támogatja a felhasználók döntéseit. A nemzetközi szakirodalom több évtizede hangsúlyozza, hogy a számvitel nemcsak tükrözi, hanem alakítja is a gazdasági és társadalmi valóságot. Amit a számvitel mérhetővé és láthatóvá tesz, az a gazdasági gondolkodás és döntéshozatal részévé válik, míg ami kívül marad a beszámolási rendszeren, az sok esetben társadalmilag is láthatatlanná válik. A beszámoló meghatározza, hogy milyen kép alakul ki a gazdálkodóról, kik számára készül, milyen érdekeket és értékeket helyez előtérbe, illetve milyen társadalmi következményekkel jár az általa létrehozott láthatóság. A számvitel ilyen értelemben társadalomtudományi és filozófiai vizsgálat tárgya is.

A nemzetközi szakirodalom foglalkozik a számvitel társadalmi szerepével. Hopwood (1983) szerint a számvitel nem egyszerűen leképezi a gazdasági folyamatokat, hanem formálja is azokat. Chua (1986) interpretatív és kritikai megközelítései rámutatnak, hogy a számvitel társadalmi konstrukció, amely meghatározza, mi számít teljesítménynek, értéknek vagy problémának. Parker és Guthrie (1993) a számvitelt társadalmi-gazdasági elszámolási rendszerként értelmezik, amely szorosan kapcsolódik az adott társadalom kulturális és intézményi működéséhez. E megközelítések közös eleme, hogy a számvitelt nem értéksemleges technikának, hanem jelentésképző társadalmi gyakorlatnak tekintik.

A dolgozat központi kérdése, hogy a számviteli beszámoló milyen módon alkot képet a gazdálkodóról, és ez a kép kiknek az érdekeit tükrözi. A modern nemzetközi pénzügyi beszámolási rendszer – különösen az IFRS – elsősorban a meglévő és potenciális befektetők, hitelezők és más, finanszírozási forrást biztosító szereplők információigényeit helyezi előtérbe. Ez a tőkepiaci logika a pénzügyi információk hasznosságát elsősorban a tőkét biztosító szereplők szempontjából értelmezi. Ugyanakkor a gazdálkodó működése ennél jóval szélesebb társadalmi hatással jár. A munkavállalók, fogyasztók, helyi közösségek, adófizetők, civil szervezetek, valamint tágabb értelemben a természeti környezet érdekei is érintettek lehetnek a vállalat működésében.

A kutatás egyik fontos kiindulópontja a fentiek alapján az, hogy az érdekhordozók megválasztása önmagában is számviteli értékelési döntés. A beszámoló mindig valamilyen

nézőpontból készül, és ezzel szükségszerűen bizonyos szereplők érdekeit hangsúlyosabbá teszi másokénál. A beszámoló társadalmi és etikai dimenzióval is rendelkezik. Ez különösen fontos a 21. század gazdasági kihívásai között, amikor a fenntarthatóság, a társadalmi egyenlőtlenségek, a környezeti terhek és az intézményekbe vetett bizalom kérdése hangsúlyos.

A dolgozat abból indul ki, hogy a számvitel az ember szolgálatában álló rendszer kell hogy legyen. A hagyományos pénzügyi beszámolók számos társadalmi hatást csak korlátozottan vagy gyakorlatilag nem képesek érzékelhetővé tenni. A környezetszennyezés, a jövedelmi egyenlőtlenségek vagy a társadalmi értékteremtés sok esetben kívül marad a klasszikus pénzügyi kimutatások fókuszán. Ez a számviteli képalkotás egyik alapvető korlátja. A kutatás vizsgálja, hogy a számvitel miként képes társadalmi értékeket közvetíteni.

A nonprofit és egyházi szervezetek működésének megítélésében a pénzügyi eredmény mellett, illetve a profitszerzési célnál hangsúlyosabban jelenik meg a küldetés teljesítése, a társadalmi hasznosság és a bizalom. A nonprofit beszámolási logika rámutat arra, hogy a számvitelnek kommunikációs és bizalomépítő funkciója is van. A nonprofit szektor gyakorlata olyan alternatív szemléletet kínál, amelyből a forprofit szféra is tanulhat, különösen a társadalmi hatásmérés, a küldetésalapú jelentés és az érdekhordozói kommunikáció területén. A kutatás további fontos dimenziója a számviteli információk érzékelése és a számviteli információba vetett bizalom kérdése. A számviteli rendszer működése végső soron azon múlik, hogy a felhasználók mennyire bíznak az általa közvetített kép hitelességében.

A dolgozat elméleti megközelítését empirikus kutatás követi, amely magyar számviteli szakemberek véleményét vizsgálja kérdőíves módszerrel. A kutatás célja annak feltárása, hogy a magyar számviteli szakemberek miként gondolkodnak a számvitel társadalmi szerepéről, az érdekhordozók jelentőségéről, a bizalom kérdéséről, valamint a beszámoló értékközvetítő funkciójáról. A képalkotás gyakorlati működtetői maguk a szakemberek, azaz könyvelők, könyvvizsgálók, kontrollerek, adótanácsadók és oktatók. Az ő szakmai szemléletük alapvetően meghatározza, hogy a számvitel milyen képet közvetít a gazdálkodóról.

A kutatás tudományos jelentősége abban áll, hogy a számvitelt nem kizárólag technikai-szabályozási rendszerként, hanem társadalmi képalkotó és értékközvetítő intézményként vizsgálja. A dolgozat célja annak bemutatása, hogy a számviteli beszámoló olyan társadalmi konstrukció, amelyet szabályozási logikák, érdekhordozói viszonyok, értékválasztások és bizalmi mechanizmusok formálnak. A kutatás gyakorlati relevanciája abban ragadható meg, hogy hozzájárulhat a számviteli szakma önértelmezésének bővítéséhez, valamint a számviteli gondolkodás társadalmi és etikai dimenzióinak erősebb tudatosításához.

II. A felhasznált módszerek

Az empirikus kutatás során primer adatfelvétel történt strukturált kérdőív alkalmazásával 2025 júliusában. A kérdőív összeállítása a dolgozat elméleti keretrendszerére épült, különösen a számviteli képalkotás, az érdekhordozói szemlélet, a társadalmi relevancia és a számviteli bizalom témaköreire. A kérdőív célja az volt, hogy mérhetővé tegye a magyar számviteli szakemberek attitűdjeit és véleménystruktúráit az egyes kutatási kérdések mentén.

A kérdőív elektronikus formában készült és online adatfelvétel keretében került kiküldésre. Az adatfelvétel során a kutatás célcsoportját magyar számviteli szakemberek alkották, különösen:

- könyvelők,
- könyvvizsgálók,
- kontrollerek,
- adótanácsadók,
- számviteltanárok,
- pénzügyi vezetők,
- valamint számviteli és pénzügyi területen dolgozó egyéb szakemberek.

Az anonim, önbevallásos, nem reprezentatív kérdőíves megkeresést a Magyar Számviteli Szakemberek Egyesülete (MSZSZE), valamint a Magyar Könyvvizsgálói Kamara (MKVK) küldte ki a tagjai számára. A kiküldések és kitöltések száma az alábbi táblázat szerint alakult:

	Magyar Számviteli Szakemberek Egyesülete		Magyar Könyvvizsgálói Kamara		Összesen	
	fő	megoszlás	fő	megoszlás	fő	megoszlás
kiküldésre került	1 522	100%	3 171	100%	4 693	100%
kitöltők száma	154	10,12%	342	10,79%	496	10,57%
érvényes kitöltések	154	10,12%	337	10,63%	491	10,46%

A kérdőív több blokkból épült fel. Az első blokk demográfiai és szakmai háttérváltozókat tartalmazott, többek között:

- életkor, nem, szakmai tapasztalat,
- foglalkozási terület, végzettség, szakmai szerepkör.

A további blokkok Likert-skálás állításokat tartalmaztak, amelyek a számvitel társadalmi szerepével, az érdekhordozók jelentőségével, a nonprofit beszámolás sajátosságaival, a számviteli relevanciával és a számviteli információba vetett bizalommal kapcsolatos attitűdöket mérték. Az alkalmazott skálák lehetővé tették az egyes véleménydimenziók kvantitatív összehasonlítását és statisztikai elemzését.

Az adatfeldolgozás több egymásra épülő statisztikai szakaszból állt. Az első lépés az adattisztítás volt. Ezt követően megtörtént a változók kódolása. Az elemzések SPSS statisztikai szoftver segítségével készültek.

Az első elemzési szintet leíró statisztikai vizsgálatok alkották. Ezek célja a minta általános jellemzőinek bemutatása volt. A vizsgálat során elemzésre kerültek

- gyakorisági eloszlások,
- átlagok,
- mediánok,
- szórások,
- minimum- és maximumértékek,
- valamint a demográfiai változók közötti megoszlások.

A kutatás következő szakaszában főkomponens-elemzés (PCA, Principal Component Analysis) került alkalmazásra. A főkomponens-elemzés célja, hogy a kérdőív egyes állításai mögött meghúzódó attitűddimenziók azonosíthatók legyenek, valamint csökkenthető legyen a változók száma az információtartalom jelentős vesztesége nélkül.

A főkomponens-elemzés alkalmazhatóságának vizsgálata során

- Kaiser–Meyer–Olkin (KMO) mutató,
- valamint Bartlett-féle szfericitási próba került felhasználásra.

A komponensszám meghatározása során scree-plot (könyökgörbe), sajátértékek, valamint magyarázott varianciaarány alapján történt a döntés.

A PCA-t korrelációs mátrixon, Direct Oblimin forgatással és Kaiser-normalizálással végeztem. Az első, 26 változós modell eredményei alapján hét, egyértelmű komponenskapcsolatot nem mutató változót kizártam. A végső, 19 változós modellben négy főkomponenst tartottam meg, amelyek együttesen a variancia 50,4%-át magyarázták. A főkomponensek értelmezése a rotált mintázatmátrix faktorsúlyai alapján történt. Az elemzés eredményeként több olyan

attitűddimenzió vált elkülöníthetővé, amelyek a számvitel társadalmi szerepéhez, az érdekhordozói szemlélethez és a bizalomhoz kapcsolódtak.

A kutatás következő elemzési szintje a klaszterelemzés volt. Célja, hogy a válaszadók homogén csoportokba sorolhatók legyenek az attitűdmintázatok alapján. A klaszterezés a főkomponens-elemzésből származó faktorpontszámokra épült.

A klaszterszám meghatározása során könyökgörbe (WCSS), klasztervariancia, valamint interpretálhatósági szempontok kerültek figyelembevételre. A klaszterelemzés eredményeként elkülöníthetővé váltak olyan válaszadói típusok, amelyek eltérően viszonyultak

- a számvitel társadalmi szerepéhez,
- az érdekhordozók körének bővítéséhez,
- a nonprofit szemlélethez,
- valamint a számviteli bizalom kérdéséhez.

A dolgozatban hat fő hipotézist teszteltem. A hipotézisek vizsgálata során elsősorban nemparaméteres statisztikai eljárásokat alkalmaztam. Az egyes változók mediánjának semleges referenciaértékhez való viszonyát egymintás Wilcoxon-féle előjeles rangpróbával, míg a kis- és nagyvállalatokra vonatkozó, összetartozó válaszok közötti különbségeket összetartozó mintás Wilcoxon-féle előjeles rangpróbával vizsgáltam. A H1 hipotézis operacionalizálása során három kérdőívtételt főkomponens-elemzéssel vontam össze egy közös értékrend-dimenzióba. A kiegészítő csoport-összehasonlításokhoz Mann-Whitney-próbát, valamint nominális változók esetében khi-négyzet-próbát is alkalmaztam. A vizsgálatok egyrészt annak meghatározására irányultak, hogy az egyes válaszeloszlások mediánja eltér-e a semleges referenciaértéktől, másrészt annak vizsgálatára, hogy a kis- és nagyvállalatokra vonatkozó összetartozó válaszok között fennáll-e szignifikáns különbség. Az eredmények értelmezése során a statisztikai szignifikancia mellett hangsúlyt kapott a gyakorlati és a társadalmi értelmezhetőség is. A kutatás célja nem kizárólag statisztikai összefüggések feltárása volt, hanem annak bemutatása, hogy a magyar számviteli szakemberek milyen gondolkodási mintázatok mentén értelmezik a számvitel társadalmi funkcióját.

III. Az értekezés tudományos eredményei

A kutatás célja annak vizsgálata, hogy a számviteli beszámoló milyen módon értelmezhető társadalmi értékközvetítő és képalkotó rendszerként, valamint hogy a magyar számviteli szakemberek miként viszonyulnak a számvitel társadalmi szerepéhez, az érdekhordozók körének változásához és a számviteli információba vetett bizalom kérdéséhez. Az empirikus kutatás eredményei alapján a dolgozat több olyan összefüggést tárt fel, amelyek túlmutatnak a számvitel hagyományosan technikai értelmezésén.

A kutatás során hat fő hipotézis került megfogalmazásra, amelyek három nagyobb témacsoportba rendezhetők a következők szerint:

- értékrendi dimenzió (III.1.)
- érdekhordozói dimenzió (III.2.)
- bizalmi dimenzió (III.3.)

Az elemzések leíró statisztikai vizsgálatokra, főkomponens-elemzésre, klaszterelemzésre és nemparaméteres hipotézisvizsgálatokra épültek, SPSS környezetben készültek.

III.1. Az értékrendi dimenzióhoz kapcsolódó eredmények

Az első hipotézis (H1) a számvitel társadalmi és értékközvetítő szerepének megítélésére irányult.

H1: A magyar számviteli szakemberek többsége szerint a számviteli beszámoló nem értéksemleges leképezés, hanem értékrendet közvetít.

A H1 hipotézis vizsgálatához a számviteli beszámoló értékközvetítő szerepére vonatkozó három kérdőívtételt főkomponens-elemzéssel egy közös értékrend-dimenzióba vontam össze. Az egyetlen kinyert komponens a teljes variancia 73,4%-át magyarázta, a faktorsúlyok 0,83 és 0,88 között alakultak. Az így képzett faktorpontszám mediánja 3,33 volt az ötfokozatú skálán. Az egymintás Wilcoxon-próba szerint ez szignifikánsan meghaladta a semleges 3-as értéket (Z

= 3,889; $p < 0,001$, kétoldali). A H1 hipotézis ennek alapján megerősítést nyert. A válaszadók összességében inkább értékközvetítőnek, mint értéksemlegesnek tekintették a számviteli beszámolót.

III.2. Az érdekhordozói dimenzióhoz kapcsolódó eredmények

A kutatás második hipotéziscsoportja az érdekhordozók körének értelmezésére és a számviteli beszámoló társadalmi nyitottságára irányult.

H2: A magyar számviteli szakemberek többsége szerint a számviteli beszámoló a különböző érdekhordozók számára egységesebb valóságképet közvetít a kisvállalatokról, mint a nagyvállalatokról.

A nagyvállalati beszámolókra vonatkozó válaszok átlaga 7,22, mediánja 8, míg a kisvállalati beszámolókra vonatkozó válaszok átlaga 6,34, mediánja 7 volt a tízfokozatú skálán. Az összetartozó mintás Wilcoxon-próba szignifikáns különbséget mutatott a két megítélés között ($Z = -9,169$; $p < 0,001$), ezért a H2 hipotézis megerősítést nyert. Az eredmény relatív különbséget jelez, vagyis a szakemberek szerint a kisvállalati beszámoló egységesebb valóságképet közvetít, mint a nagyvállalati, ugyanakkor a kisvállalati beszámolókat sem tekintették önmagukban egységes valóságképet közvetítőnek. Ennek megfelelően az S2.1 segédhipotézis nem, az S2.2 segédhipotézis viszont megerősítést nyert.

H3: A magyar számviteli szakemberek többsége szerint minél nagyobb egy vállalat társadalmi hatása, annál fontosabb érdekhordozójává válik a vállalattól független, annak eredményében közvetlenül nem érdekelt magánszemély.

A H3 hipotézist egy, a vállalat társadalmi hatása és a független magánszemély érdekhordozói jelentősége közötti kapcsolatot mérő kérdőívtétel alapján vizsgáltam. A válaszok mediánja 4 volt az ötfokozatú skálán. Az egymintás Wilcoxon-próba szerint a medián szignifikánsan meghaladta a semleges 3-as értéket ($Z = 11,28$; $p < 0,001$, kétoldali). A H3 hipotézis ennek

alapján megerősítést nyert. A válaszadók többsége egyetértett azzal, hogy a vállalat társadalmi hatásának növekedésével a vállalattól független, annak eredményében közvetlenül nem érdekelt magánszemély érdekhordozói jelentősége növekszik.

H4: A magyar számviteli szakemberek többsége szerint a magyar nonprofit szervezetek beszámolóit jól használhatók az érdekhordozók tájékoztatására.

A magyar nonprofit szervezetek beszámolóinak érdekhordozói tájékoztatásra való használhatóságát mérő változó átlaga 2,97, mediánja 3, módusza 2 volt. Az egymintás Wilcoxon-próba nem mutatott szignifikáns eltérést a semleges 3-as értéktől ($Z = -0,548$; $p = 0,584$, kétoldali), ezért a H4 hipotézis nem nyert megerősítést. A válaszadók álláspontja megosztott volt. A nonprofit beszámolókat összességében sem egyértelműen jól használhatónak, sem egyértelműen használhatatlannak nem ítélték. A könyvelők és a más szakmai profilú válaszadók részmintájában sem mutatkozott szignifikáns eltérés a semleges állásponttól. Az eredmény a nonprofit beszámolók tartalmi, formai és információs értékének egyenetlenségére, valamint a beszámolási gyakorlat fejlesztésének szükségességére utalhat.

III.3. A bizalmi dimenzióhoz kapcsolódó eredmények

A kutatás harmadik hipotéziscsoportja a számviteli információba vetett bizalom társadalmi és intézményi kérdéseit vizsgálta.

H5: A számviteli beszámoló értelmezési nehézségeit a magyar számviteli szakemberek többsége a bizalom csökkenésének egyik jelentős tényezőjeként azonosítja.

A beszámoló értelmezési nehézségei és a beszámolóba vetett bizalom csökkenése közötti kapcsolatot mérő kérdőívtétel átlaga 3,46, mediánja és módusza 4 volt. Az egymintás Wilcoxon-próba szerint a válaszok mediánja szignifikánsan meghaladta a semleges 3-as értéket ($Z = 7,74$; $p < 0,001$, kétoldali). A H5 hipotézis ennek alapján megerősítést nyert. A magyar számviteli szakemberek többsége szerint a számviteli beszámoló értelmezési nehézségei

csökkentik a beszámolóba vetett bizalmat. Az eredmény a beszámolók világosságának, érthetőségének és kommunikációs minőségének jelentőségére hívja fel a figyelmet.

H6: A magyar számviteli szakemberek többsége szerint a számviteli beszámolóba vetett bizalom a nagyvállalatok esetén szorosabban függ össze a vállalatba vetett bizalommal, mint a KKV-k esetén.

A H6 hipotézis vizsgálatához a KKV-kra és a nagyvállalatokra vonatkozó két, összetartozó kérdőívtétel válaszait hasonlítottam össze. Az összetartozó mintás Wilcoxon-próba szignifikáns különbséget mutatott a két vállalatméret megítélése között ($Z = 9,097$; $p < 0,001$, kétoldali), ezért a H6 hipotézis megerősítést nyert. A válaszadók szerint a vállalatba és a beszámolójába vetett bizalom a nagyvállalatok esetében szorosabban kapcsolódik egymáshoz, mint a KKV-k esetében. A KKV-kra vonatkozó válaszok mediánja 3 volt, és nem tért el szignifikánsan a semleges értéktől ($Z = -0,583$; $p = 0,560$), ezért az S6.1 segédhipotézis nem nyert megerősítést. A nagyvállalatokra vonatkozó válaszok mediánja 4 volt, és szignifikánsan meghaladta a semleges értéket ($Z = 9,462$; $p < 0,001$), ezért az S6.2 segédhipotézis megerősítést nyert. Az eredmény arra utal, hogy a nagyvállalatok esetében a nyilvános beszámoló fontosabb szerepet tölthet be a vállalati bizalom közvetítésében.

III.4. A kutatás összegzett tudományos eredményei

A dolgozat legfontosabb tudományos eredménye, hogy empirikus módon igazolta, hogy a magyar számviteli szakemberek jelentős része a számvitelt nem kizárólag technikai információs rendszerként értelmezi, hanem társadalmi értékközvetítő és képalkotó rendszerként is.

A kutatás eredményei alapján:

- a számvitel társadalmi szerepe statisztikailag is kimutatható attitűddimenzióként jelenik meg,
- az érdekhordozói szemlélet túlmutat a klasszikus befektetői logikán,
- a nonprofit szemlélet releváns alternatívát kínál a társadalmi értékek megjelenítésére,

- valamint a számviteli bizalom erősen kapcsolódik társadalmi és intézményi tényezőkhez.

A dolgozat újdonsága abban áll, hogy a számviteli beszámolót társadalmi képalkotó rendszerként vizsgálta, és ezt magyar számviteli szakemberek körében végzett empirikus kutatással támasztotta alá. Az eredmények közvetlenül hasznosíthatók lehetnek a magyar számviteli szabályozás számára, különösen az Országos Számviteli Bizottság munkájában, mivel rámutatnak arra, hogy a számviteli szabályozás nem kizárólag technikai racionalitást érvényesít, hanem értékválasztásokat is közvetít. A kutatás hozzájárulhat ahhoz, hogy a Bizottság a szabályozási döntések során a technikai és jogi szempontok mellett a beszámolók társadalmi következményeit, az érdekhordozók eltérő információigényeit, valamint a számvitel bizalmi, legitimációs, képalkotó és értékközvetítő szerepét is mérlegelje.

IV. Főbb hivatkozások

1. Hopwood, & G, A. (1983). On trying to study accounting in the contexts in which it operates. *Accounting, Organizations and Society*, 8(2–3), Article 2–3.
[https://doi.org/10.1016/0361-3682\(83\)90035-1](https://doi.org/10.1016/0361-3682(83)90035-1)
2. Chua, W. F. (1986). Radical Developments in Accounting Thought. *The Accounting Review*, 61(4).
3. Hines, & D, R. (1988). Financial accounting: In communicating reality, we construct reality. *Accounting, Organizations and Society*, 13(3), 251–261.
[https://doi.org/10.1016/0361-3682\(88\)90003-7](https://doi.org/10.1016/0361-3682(88)90003-7)
4. Parker, D, L., Guthrie, &, & J. (1993). The Australian public sector in the 1990s: New accountability regimes in motion. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 2(1), Article 1. [https://doi.org/10.1016/1061-9518\(93\)90015-L](https://doi.org/10.1016/1061-9518(93)90015-L)
5. Covalleski, A, M., Dirsmith, W, M., Samuel, &, & S. (1995). THE USE OF ACCOUNTING INFORMATION IN GOVERNMENTAL REGULATION AND PUBLIC ADMINISTRATION: THE IMPACT OF JOHN R. COMMONS AND EARLY INSTITUTIONAL ECONOMISTS. *Accounting Historians Journal*, 22(1), Article 1. <https://doi.org/10.2308/0148-4184.22.1.1>
6. Laughlin & R. (1995). Empirical research in accounting: Alternative approaches and a case for “middle-range” thinking. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 8(1), Article 1. <https://doi.org/10.1108/09513579510146707>
7. Kakkuri-Knuuttila, M.-L., Lukka, K., Kuorikoski, &, & J. (2008). Straddling between paradigms: A naturalistic philosophical case study on interpretive research in management accounting. *Accounting, Organizations and Society*, 33(2–3), Article 2–3.
<https://doi.org/10.1016/j.aos.2006.12.003>
8. Macintosh, B, N., Baker, &, & R, C. (2002). A literary theory perspective on accounting: Towards heteroglossic accounting reports. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(2), 184–222. <https://doi.org/10.1108/09513570210425600>
9. Bushman, R., Landsman, &, & R, W. (2010). The pros and cons of regulating corporate reporting: A critical review of the arguments. *Accounting and Business Research*, 40(3), 259–273. <https://doi.org/10.1080/00014788.2010.9663400>

10. Burritt, L. R., Schaltegger, S., & S. (2010). Sustainability accounting and reporting: Fad or trend? *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 23(7), 829–846.
<https://doi.org/10.1108/09513571011080144>
11. Hörisch, J., Schaltegger, S., Freeman, R. E., & E. R. (2020). Integrating stakeholder theory and sustainability accounting: A conceptual synthesis. *Journal of Cleaner Production*, 275, 124097. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.124097>
12. Miles, M. & S. (2019). Stakeholder Theory and Accounting. In J. S. Harrison, J. B. Barney, R. E. Freeman, & R. A. Phillips (Eds.), *The Cambridge Handbook of Stakeholder Theory* (1st Ed., Pp. 173–188). Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/9781108123495.011>
13. Mitchell, K. R., Agle, R. B., Wood, D. J., & J. D. (1997). Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts. *The Academy of Management Review*, 22(4), Article 4.
<https://doi.org/10.2307/259247>
14. Parmar, L. B., Freeman, E. R., Harrison, S. J., Wicks, C. A., Purnell, L., Colle, & D., & S. (2010). Stakeholder Theory: The State of the Art. *Academy of Management Annals*, 4(1), 403–445. <https://doi.org/10.5465/19416520.2010.495581>
15. Dillard, J. & F. J. (1991). Accounting as a Critical Social Science. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 4(1), Article 1. <https://doi.org/10.1108/09513579110143849>
16. Power, M. (2010). Fair value accounting, financial economics and the transformation of reliability. *Accounting and Business Research*, 40(3), 197–210.
<https://doi.org/10.1080/00014788.2010.9663394>
17. Carmona, S., Ezzamel, M., Gutiérrez, J., & F. (1997). Control and cost accounting practices in the Spanish Royal Tobacco Factory. *Accounting, Organizations and Society*, 22(5), 411–446. [https://doi.org/10.1016/S0361-3682\(96\)00016-5](https://doi.org/10.1016/S0361-3682(96)00016-5)
18. Busco, C., Riccaboni, A., Scapens, R., & W. R. (2006). Trust for accounting and accounting for trust. *Management Accounting Research*, 17(1), 11–41.
<https://doi.org/10.1016/j.mar.2005.08.001>
19. Mayer, C. R., Davis, H. J., Schoorman, D., & D. F. (1995). An Integrative Model of Organizational Trust. *The Academy of Management Review*, 20(3), 709.
<https://doi.org/10.2307/258792>
20. O'Dwyer, B., Unerman, J., & J. (2008). The paradox of greater NGO accountability: A case study of Amnesty Ireland. *Accounting, Organizations and Society*, 33(7–8), 801–824. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2008.02.002>

21. Nobes & C. (2006). The survival of international differences under IFRS: Towards a research agenda. *Accounting and Business Research*, 36(3), 233–245.
<https://doi.org/10.1080/00014788.2006.9730023>
22. Camfferman, K., Zeff, &, & A, S. (2018). The Challenge of Setting Standards for a Worldwide Constituency: Research Implications from the IASB's Early History. *European Accounting Review*, 27(2), 289–312.
<https://doi.org/10.1080/09638180.2017.1296780>
23. Mesioye, O., Bakare, &, & A, I. (2024). Evaluating Financial Reporting Quality: Metrics, Challenges, and Impact on Decision-Making. *International Journal of Research Publication and Reviews*, 5(10), 1144–1156.
<https://doi.org/10.55248/gengpi.5.1024.2735>
24. Palazuelos, E., Crespo, H, Á., Corte, & D., & M, J. (2018). Accounting information quality and trust as determinants of credit granting to SMEs: The role of external audit. *Small Business Economics*, 51(4), 861–877. <https://doi.org/10.1007/s11187-017-9966-3>
25. Brady, B., Goodpaster, K., Kennedy, &, & R. (1991). *Rerum Novarum* and the modern corporation. *International Journal of Value-Based Management*, 4(2), Article 2.
<https://doi.org/10.1007/BF01682351>

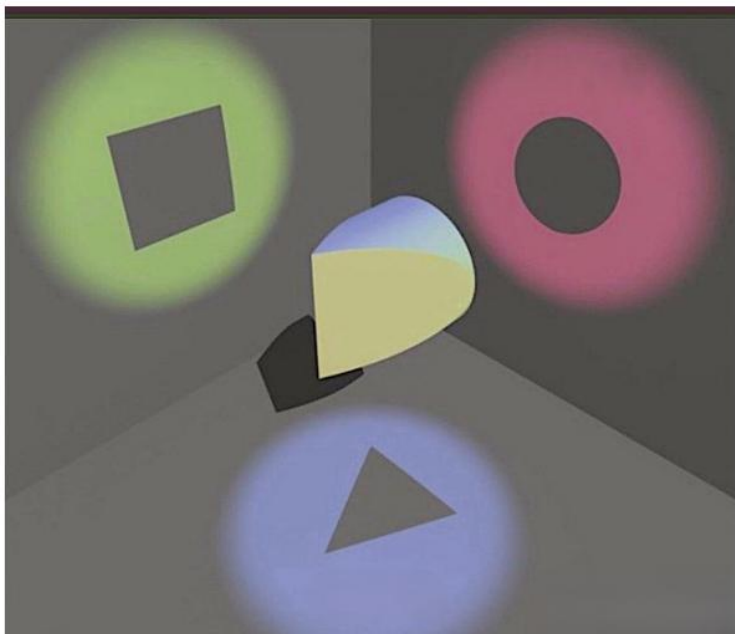
V. A témakörrel kapcsolatos saját (ill. társszerzős) publikációk jegyzéke

1. Zánócz, A., Fábics, I. (2025). A Számvitel és a gazdasági jog a társadalom szolgálatában. *SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA*, 67(2), 44–45.
2. Fábics, I. (2024). Egyes számviteli beszámolók hasznossága [The usefulness of the financial reports]. In *Számviteli és jogi válaszok a globális kihívásokra* (pp. 20–21).
3. Fábics, I., Kovács, Cs. (2024). Az időbeli elhatárolások módszertani kérdései, változásuk 2018–2021 között Magyarországon és elhagyásuk következményei. *VEZETÉSTUDOMÁNY*, 55(2), 30–43. <http://doi.org/10.14267/VEZTUD.2024.02.03>
4. Fábics, I. (2024). Az érdekhordozói attitűd felmérése kérdőíves kutatásban. *SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA*, 66(7–8), 72–73.
5. Fábics, I. (2024). XIII. A számviteli beszámoló érdekhordozói. In *A digitalizáció és az AI forradalma – könyvvizsgálati innovációk XXXII. Országos Könyvvizsgálói Konferencia* (pp. 17–17).
6. Fábics, I. (2024). A számviteli beszámolók érdekhordozóinak felmérése Magyarországon 2023-ban. *VEZETÉSTUDOMÁNY*, 55(KSZ), 81–94. <http://doi.org/10.14267/VEZTUD.2024.KSZ.07>
7. Fábics, I. (2024). A nonprofit és a forprofit érdekhordozók közötti különbség In *A számvitel és a gazdasági jog a társadalom szolgálatában* (pp. 21–22).
8. Fábics, I., Kissné, B. A. (2023). A közhasznú jogállásról. *SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA*, 65(6), 27–28.
9. Fábics, I. (2023). Egyes nonprofit gazdálkodók beszámolója, domború tükör a világra. In *Válságban a világ. Pénzügyi és számviteli kihívások* (pp. 14–25).
10. Fábics, I., Kissné, B. A. (2022). A felajánlott 1+1 százalék személyi jövedelemadó kedvezményezett elszámolása. *SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA*, 64(6), 51.
11. Fábics, I., Lukács, J. (2021). Az egyházi jogi személy számviteli és könyvvizsgálati sajátosságai. *SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA*, 63(10), 33–35.
12. Hegedűs, M., Cseh, B., Fábics, I. (2020). Accounting Aspects of Digitalization and Industry 4.0 in Hungary. *REGIONAL AND BUSINESS STUDIES*, 12(2), 1–15. <http://doi.org/10.33568/rbs.2508>

VI. Függelék

A kérdőív két tétele:

ÁBRA: Nézőpont

Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy egy elég nagy vállalat beszámolója –
hasonlóan a Nézőpont ábrához – különböző érdekhordozók számára más és
más valóságképet közvetít? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Egyáltalán nem ért
egyet

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Teljes mértékben
egyetért

Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy egy elég kis vállalat beszámolója –
hasonlóan a Nézőpont ábrához – különböző érdekhordozók számára más és
más valóságképet közvetít? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Egyáltalán nem ért
egyet

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Teljes mértékben
egyetért

A számviteli beszámolóval kapcsolatos kérdőívtételekre adott válaszpontszámok leíró statisztikái.

	Átlag	Medián	Módusz	Min	Max
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a könyvvizsgálat általánosságban növeli a beszámolóba vetett bizalmat?	4,26	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a beszámoló értelmezési nehézségei csökkentik a beszámolóba vetett bizalmat?	3,46	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a magyar társadalomban egy KKV vállalat iránti bizalom arányos a beszámolójába vetett bizalommal?	2,98	3,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a magyar társadalomban egy nagyvállalat iránti bizalom arányos a beszámolójába vetett bizalommal?	3,52	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy az adófizetők érdekeit figyelembe kell venni a beszámolóban, ha az érintett gazdálkodó jelentős összegű direkt vagy indirekt állami támogatásban részesült?	3,96	4,00	5	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a magyar gyakorlat számviteli beszámolóinak formája és tartalma törekszik az összes érdekhordozó információs igényeinek kielégítésére?	3,35	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a számviteli szabályozásnak figyelembe kell vennie a különböző érdekhordozók társadalmi igényeit?	3,86	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy minél nagyobb egy vállalat társadalmi hatása, annál fontosabb érdekhordozóvá válik a vállalatától független, eredményében közvetlenül nem érdekelt magánszemély?	3,64	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a forprofit és nonprofit szervezetek beszámolóit különböző módon szolgálják ki az érdekhordozók információs igényeit?	3,74	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a magyar nonprofit szervezetek beszámolóit jól használhatók az érdekhordozók tájékoztatására? (tartalomban, érthetőségben, relevanciában)	2,97	3,00	2	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy az állami támogatásban részesülő gazdálkodók esetén indokolt a részletesebb beszámolási kötelezettség?	4,36	5,00	5	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a gazdálkodó célja (profit vagy közjó) elvileg lényegesen befolyásolja, hogy milyen tartalmat kellene közölnie a beszámolónak?	3,88	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a magyar szabályozásban a forprofit vállalatok beszámolóit iránt nagyobb a bizalom, mint a nonprofit szervezetek beszámolóit iránt?	3,26	3,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy két különböző számviteli rendszer (pl. az IFRS és a magyar szabályozás) ugyanarról a gazdasági eseményről eltérő módon, de egyaránt „helyes” képet adhat?	3,61	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a számviteli beszámoló tudatosan, lényegesen torzítható az értékelési eljárásokkal a kedvezőbb kép kialakítása érdekében?	3,80	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a számviteli beszámoló képet formál a gazdálkodóról, és nem pusztán adatokat közöl?	3,82	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a számvitel nemcsak leképezi a valóságot, hanem aktívan alakítja is?	3,31	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a beszámoló egy társadalmilag létrehozott valóságot tükröz?	3,10	3,00	4	1	5
Mennyire tartja fontosnak, hogy a beszámolóban a pénzügyi adatok mellett társadalmi igazságosságra és környezeti hatásokra vonatkozó információk is megjelenjenek?	3,44	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a számviteli beszámoló alkalmas eszköze lehet a társadalmi felelősségvállalás bemutatásának?	3,34	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a számviteli beszámoló nemcsak tükrözi, hanem formálja is a társadalom értékrendjét? (Az válik fontossá, amit tükröz.)	3,04	3,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a számviteli beszámoló nemcsak adatokat közöl, hanem társadalmi értékeket is közvetít? (Azt tükrözi, amit fontosnak tart. Ellenkező esetben inkább az értéksemelegességre törekszik.)	3,09	3,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a transzparencia és az etika a jelenleginél is egyre fontosabb szempont kell legyen a beszámolóban?	4,07	4,00	4	1	5
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy a magyar számviteli gyakorlat szabályozása inkább a szabályozó szempontjait tükrözi, mint az érdekhordozók igényeit?	4,06	4,00	4	1	5
Főátlag	3,58				
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy egy elég nagy vállalat beszámolója – hasonlóan a Nézőpont ábrához – különböző érdekhordozók számára más és más valóságképet közvetít?	7,22	8,00	8	1	10
Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy egy elég kis vállalat beszámolója – hasonlóan a Nézőpont ábrához – különböző érdekhordozók számára más és más valóságképet közvetít?	6,34	7,00	8	1	10
Főátlag	6,78				